

azt. Másfelől sok liberális, de ortodox zsidó is az élet megmentésének parancsára hivatkozik, és azt mondják, hogy ennek nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani, mint a Tóra más parancsainak.

Buddhizmus

A halál a buddhista hívők által vágyott megszabadulást jelenti az élet végső soron szenvedéssel teli körforgásából. Buddhista felfogás szerint az ember lelki és fizikai tényezők egysége, s a halált eme egység folyamatszerű megszűnésének tartják. Az ember csak akkor halott, ha lelke belépett egy új egzisztenciába. Az ember elérheti a megvilágosodást a meghalás folyamatában. Az agyhalált nem végpontnak tekintik, hanem az elhalálozási folyamat részének. A szerv-

kivétel tehát beavatkozást jelent a meghalás folyamatába, ezért sok buddhista elutasítja a szervadományozást. A kritikus *Elkötelezett buddhisták* (Engaged Buddhists) ellenben a tevékeny szeretetet és az együttérzést hangsúlyozzák, és úgy vélik, hogy a szervadományozás pozitívan hathat az illető következő egzisztenciájára.

Hinduizmus

A hinduizmusban nagy értéket tulajdonítanak a holttestnek és épségének: lehetőleg sértetlennek kell maradnia, amíg a megtisztító tűz föl nem emészt. Alapvetően mégsem vetik el a szervadományozást: sok hindu ajándéknak és a szenvedők számára tett áldozati adománynak tekinti. Noha az az uralkodó felfogás, hogy az ember csak akkor ha-

lott, ha kihűlt a teste, az Indiai Unió elismeri az agyhalál nyugatról származó koncepcióját mint a szervátültetés előfeltételét.

Túl a vallási elképzeléseken, az orvostörténész *Anna Bergmann* a kapitalizmus jegyében értékeli a szervadományozást, és bírálja a neoliberais „célszerű gazdálkodás” logikáját, amely szerint a test haszna számít, függetlenül attól, hogy halott vagy élő testről van-e szó; azt mondja: a haldoklók teste így „pótalkatrész-raktárrá” válik, miközben az élők testét megjavítani vagy optimalizálni akarják.

*Viola Rüderer és
Thomas Seiterich*

Forrás: Publik-Forum, 2019/1

Ünnep a dombtetőn

(senki nem hisz igazán Istenben)

A nő felém fordul, s így szól:

– A ház ott van, fenn, a dombtetőn, abban az erdőben, egy tisztáson. Hajtsz mindig mögöttem, de óvatosan, mert az út rossz.

Már indít is, én is rádom a gyújtást. Követem a kocsiját. A helyszín: egy út, valahol Dél-Franciaország dombjai között. Időpont: késő éjszaka. Az ég feketés-mélykék. A vad szélben apró csillagok hunyorognak felénk a hamvas kék égboltról. A szél haragosan, szinte eszelős dűhvel fúj, mintha fel akarná szítani pislákoló fényük tűzét. Hamarosan letérünk az aszfaltozott útról, és egy elhanyagolt, meredeken emelkedő kaptatón hajtunk egyre magasabbra, egyre feljebb, a csillagok felé. Végre megpillantom házat: zömök épület, bátran állja a csaholó szél rohamát.

Amint belépek, magába fogad a hűvös szobák meghitt hangulata. A hűvösség az öreg kőfalakból, a fából rótt lépcsőfokokból, az anyaölként körbeölelő, mesék hangulatát idéző tágas szobákból árad, a meghitt, baráti hangulatot a fiatalasszony szavai varázsolják körém. Ez a fiatal nő hívott meg, neki köszönhetem a ma éjszakára szóló vendégszeretetet. Most saját magáról beszél, önmagáról, vagyis azokról, akiket szeret. Mert legbelsőbb énünket mindig a szeretteink határozzák meg. Csak ők számítanak. Bármennyire visszavonultan él is valaki, akár egy ilyen szél perzselte dombháton, csak úgy

kerülhetünk igazán közel hozzá, ha megismerjük azokat is, akiket ő igazán szeret. Azokat, akik felé a gondolatai szállnak, akiknek a gondolataiban ő is jelen van, akikre ő is gyakran gondol.

A nő csak beszél, egyre beszél. Hallgatom. Hangjában mintha csillag-kavicsok súrlódnának egymáshoz. Több száz kilométerre vagyok a lakásomtól, mégis otthonosan érzem magam: a hangjából áradó nyugodt, szelíd szeretet otthont varázsol körém. Most ő az otthonom, ő a házam. Ez a ház nem kövekből épült. Sem ajtaja, sem ablaka, mégis ott áll, egy kopár dombon. Ezt a dombot a szeretet emelte, és az önzetlen szeretet fuvallatai csúszították le. Hallgatom szavait, s közben a falakat, a bútorokat, a szerte heverő holmikat nézegetem.

Nemigen járok el hazulról, de amikor mégis kimozdulok, csak azért teszem, hogy átadjam magam a csodálatnak. Amuldozva nézem mások életét, gondjait, várakozásait, azt, ahogy esznek, ahogy dolgoznak, meghalnak. Bámulattal figyelem az álmaikat, meg azt a sok mindenfélét, amivel telerakják a szobáikat, a házaikat, meg mindazt a sokféle holmit, amit eldobnak. Csodálom, hogy hogyan élnek le az életüket, az életet, amely egyre csak telik-múlik, igen, lassan elmúlik.

Ez a ma esti ház építészetileg nagyon egyszerű, úgy tűnik, nem sok kényelmet nyújthat, úgy tűnik,

mintha csak azért emelték volna, hogy állja a szél rohamait, hogy a szél kedvében járjon. És a szél átfúj a kőfalakon, füttyörész az ablakoknál, nesztelen macskaléptekkel végigsurran a folyosókon.

A fiatal nő mintha olvasna a gondolataimban. Azt mondja:

– Ez a ház tényleg nagyon szép.

Egy ugyanilyen nyári estén tudatosult benne, hogy mennyire szép. Ez sok-sok éve történt, itt, a mellettünk lévő szobában. Azon az estén a halál szállt meg náluk, abban a hálószobában. Az ő nagyon öreg, nagyon megfáradt édesanyjának akkor már csak néhány lépést kellett megtennie, hogy végső nyugalomra leljen a halál karjaiban. Erről a nyugalomról alig tudunk valamit, mégis rettegünk tőle. A semmit markoló üres ujjak nyugalma. A kitért szív nyugalma, a szívé, amely úgy hasad szét, mint a dióhéj, amit az erdőben egy apróvad hirtelen szétroppant a fogaival.

– A hálószobában ott feküdt egy nő, az én anyám. Az élet víztükre alá süllyedve szendergett. De ez a nő valahogyan már nem az én anyám volt. Nem tudom, hogy magyarázhatnám meg. Az anyámat még mindig ott őriztem a szívemben, de a szívem mintha egyszerre a semmibe hullana, és nincs erő, amely megállíthatná ezt a zuhanást.

Akkoriban viszonylag hittem Istenben. Úgy hittem benne, mint ahogyan az orgonafürtök selymes

szirmai, a fénysugarak lágy játékát nézve hiszünk a tavaszban. De, ugye, maga is tisztában van vele, hogy is állunk ezzel: amíg minden rendben van, mind hiszünk Istenben, de ahogy valami baj ér, odalesz a hitünk, ilyenkor senki nem hisz semmiben. Mind félünk, annyira, hogy belebetegszünk a félelembe. Próbálunk kiutat találni, érti, ugye. Bármilyen mentséggel beéménk. Hát erről nem is érdemes beszélni: senki nem hisz igazán Istenben. Még Krisztus arcát is kiverte a hideg veríték, amikor a halált látta közeledni. Látja, ismerem a Bibliát: Atyám, távolítsd el tőlem ezt a poharat! Tudja, ugyanerről beszélnek a kórházi betegek, a háborúból visszatért férfiak is. A csatatereken a szétrocsolt testű, haldokló katonák sem az Istenhez fohászkodnak. Az édesanyjukat szölongatják, nem Istent hívják!

De én akkor, fájdalom marcangolta szívemmel, hiába hívtam volna anyámat. Hiábavaló, értelmetlen dolog lett volna. Képzeld, maga elé egy mozdulatlaná dermedt testet. Néma hullámok gyűrűznek körülötte, lassan táguló körökben, de amint egyre szélesednek, tágulnak, mind több apró nesz támad: egy nyári reggel fényei, a felnőttek suttogó beszéde (aznap sokan voltunk a házban, itt nyaraló rokonok, barátok), majd, már a legtávolabbra gyűrűző hullámok szélén, a gyermekek nevetése. A gyermekek úgy szaladgáltak, fogócskáltak a házban, mint ahogy az erdőben szoktak. Bújócskáltak, s csak úgy csengett a kacagásuk, amikor rátaláltak valakire, aki egy szekrénybe bújt. Nem szóltunk rájuk. Nem akartunk gyermekbánatot látni. Ki akarna?

Csak annyit mondtunk: Bemehettek a hálószobába, nem tilos bemennetek. Nagymama ma éjjel meghalt. Még két napig itt lesz velünk, aztán befektetjük a földbe. Bemehettek hozzá elbúcsúzni, jó éjt kívánni. De ha nem mentek, semmi baj. Mi, a felnőttek, sokkal többet tudunk a világ dolgairól, mint ti, de arról, ami most történt, éppoly keveset tudunk, mint ti.

A gyermekek figyelmesen végighallgattak. Nem mentek a hálószoba közelébe. Mi, felnőttek, félünk a haláltól, de majdnem annyira félünk az élettől is. És eleinte ez a félelem, ez a komor hangulat, amely annyira ránk telepedett, ráragadt a gyerekekre is. Nagyon halkan, szinte néma csendben jártak-keltek a házban. De aztán felülkerekedett bennük a va-

kációs napok jókedve. Délután már kint szaladgáltak, mint addig is minden nap.

Az, amit tulajdonképpen el szeretnék mondani, akkor történt, amikor valamivel később visszatértek a házba. Vidáman nevetgélve, gondtalanul kergetőzve érkeztek. Talán heten-nyolcan lehettek, a legnagyobb tízéves, a legkisebb úgy négy. A karjukban nyalábnyi vadvirág, főleg búzavirág. Mezei csokrokkal megrakodva jöttek. Azonnal berohantak a hálószobába, szélesre tárták a behajtott ablaktáblákat. Aztán a legkisebb lány felkapaszkodott a magas ágyra, a többiek szálanként adogatták neki a virágokat: a halott nagymama ágyát telehintették búzavirággal. Sokáig ott maradtak mellette: néhányan törökülésben üldögéltek mellette, az ágyon, a többiek a földre terített szőnyegre heveredtek. Eltelt el egy félóra, talán egy óra is. Közben beszélgettek, az eddigi, meg az ez utáni játékaikról. Aztán megsimogatták a nagymama dermedt arcát, és énekelve kijöttek a szobából.

És ez így ment a következő két napon is. A gyermekek sok ezer lépése szőtte-fűzte egymáshoz a kinti, szélfűtta, virágos réteket és a csendes szobában álló ágyat. Ez az ezerszer megtett út kapcsolta össze a napfényben fürdő virágokat és a fehér párnába süppedt arcot. Néha még éjszaka is benyitottak a nagymama szobájába, fojtott hangon beszélgetve, halkan nevetgélve. Mindig ügyelve, hogy fel ne ébreszsenek minket. Mi, felnőttek nem szóltunk bele a játékukba. A fájdalom erre az egy bölcsességre tanított, hogy hagyjuk őket kedvükre jönni-menni. Félénken figyeltük a gyermekek nemes viselkedését. Igen, félénken, ugyanakkor csodálva ezt a természetes nemességet. Bocsásson meg, lehet, úgy érzi, túlzok, de tényleg csodálattal néztük, hogy milyen természetesen viselkednek Istennek, a nyári napok vidám, kócos Istenének a közelében. Akkor, amikor a legsötétebbek az árnyak. Hagytuk hát, hogy utat találjanak sajtó fájdalmuk mélyére, engedték, hogy át- meg átjárják, mint seregélyek a nyári égboltot, mint az élet magát az életet.

Két nap telt el így. Két nap, két éjszaka. Igazi ünnep volt ez, olyan, amelyet még egyikünk sem látott. Ez az ünnep nem tagadta a könnyeket, nem akarta elfojtani a bánatot, mégis igazi ünnep volt.

Aztán a második napon, ebéd után történt valami. A legkisebb lány egyszer csak odaszaladt hozzánk. A gyerekek már korábban felálltak az asztaltól. Mi, felnőttek még elüldögéltünk, élveztük a közösen elköltött ebéd utáni percek nyugalalmát. Hétköznapi, komolytalanul komoly dolgokról beszélgettünk. Tudja, politikáról, munkáról, ilyenmikről. Egyszer csak futva érkezett a legapróbb lány. Levegő után kapkodva, ujjongva újságolta: Gyertek gyorsan, nagymami mosolyog!

A szobába belépve láttuk, hogy az eltelt két nap alatt tényleg megváltozott az arca: egyszerűbb lett, a ráncai kisimultak, szája körül mint-ha finom mosoly játszadozna. De nem, nem, semmi mintha: Tényleg mosolygott! Igaz, alig látható mosollyal, de ami láthatatlan, mindig ilyen, a látható világ legfinomabb, legsérülékenyebb határán lebeg, alig érzékelhetően, a gyermekek világának a szintjén, soha nem a felnőtten, soha, soha.

Aztán megvolt a temetés. Egy hét múlva vége lett a vakációnak is.

Mindez öt éve történt, és ez a ház akkor, ezelőtt öt évvel találta meg igazi szépségét, igazi helyét a szél sodrásában, a csillagok alatt. Öt éve már, hogy a szél otthonra talált nálunk. Mindenhol elüzik, és akkor dühöngve, üzött vadként ide menekülhet hozzánk. Nálunk végre megpihenhet. Békére, otthonra talál. Mert volt egy nap, amikor a gyermekek nemzetsége maga intézte egy öregasszony temetését. Olyan kedves természetességgel, mintha egy földre esett, halott kismadarat engedtek volna vissza az égbe. Ezt a természetes, magától értetődő bölcsességet nem tőlünk tanulták, nem is a környezetüktől, sem senki másától az általunk ismert világból. Mindez öt éve történt, és én még mindig nem tudom, hogy honnan, kitől is kaphatták, tanulhatták.

Christian Bobin

Fordította: Hendi Péter

Christian Bobin francia író, költő, 1951-ben született, mintegy hatvan kötet szerzője.

Magyarul megjelent művei: Flúga (Jelenkor, 2001), Emily, a fehér nő (Napkút, 2011), Egy könyvtár felhőkből (Idahegyi, 2011). Piros szirmok zürzavara c. novellája itt olvasható:

<http://www.naputonline.hu/2016/07/13/christian-bobin-piros-szirmok-zurzavara/>